

Els efectes del coronavirus

OPINIÓ

David Bueno
Dir. Càtedra de Neuroeducació
UB-Edu1st

Retorn a les aules

Les escoles que es troben en fase 2 han pogut reobrir les aules. Ha estat una mesura polèmica, amb un seguiment desigual per diversos motius, tots prou importants i que cal tenir en compte. D'una banda, com ha dit el conseller Bargalló, les escoles són un servei públic, i han d'actuar per disminuir la bretxa social que l'educació en línia contribueix a aprofundir. De l'altra, la situació sanitària recomana mesures de distanciament social. Aquest és un dels punts on els centres educatius han fet més èmfasi. És possible tenir cinc alumnes d'educació infantil en una mateixa aula i evitar que es toquin, que comparteixin materials i joguines i abracin la mestra o el mestre? Algú pensa que un grupet de preadolescents es trobaran després de setmanes de no haver-se vist de forma presencial i es mantindran tota l'estona a dos metres de distància? Hi ha països que ho estan fent així, amb els alumnes disposats en una formació gairebé paramilitar, però és el tipus d'educació que volem per als nostres fills i filles?

Quan va començar el confinament, des de diversos mitjans em van preguntar com veia el retorn als centres educatius. Des del meu camp de coneixement, la neurociència aplicada a l'educació, contestava que l'ideal seria que poguessin tenir un parell de setmanes de contacte a les escoles abans d'acabar el curs, no per treballar els continguts que no haguessin pogut fer en línia, sinó per recuperar i enfortir els vincles emocionals entre ells, amb els seus mestres i amb l'escola. Sense vincles emocionals i sense la confiança que generen, l'educació perd bona part de la seva essència, si més no concebuda no només com l'adquisició de coneixements individuals sinó també d'enfortiment de compromís social compartit. A hores d'ara mantinc aquesta visió, però no encaixa amb les mesures de distanciament social que s'imposen també dins els centres educatius. Les persones som una espècie social, i el nostre

Els alumnes han d'estar junts, si cal amb més seguiment de la seva salut

cervell busca socialitzar. I el contacte és part d'aquesta socialització. De fet, aquesta ha estat la principal manca del confinament, i si volem recuperar el funcionament escolar és l'aspecte més important que hem de

treballar. Ara bé, és possible fer-ho sense un contacte mínim? Un dels problemes és que, atesa la necessitat de socialitzar que tenim, el fet de trobar-nos amb els companys sense poder-nos-hi acostar activa sensacions preconscients d'amenaça, la qual cosa incrementa l'estrès i fàcilment pot derivar cap a emocions negatives com la por. La por és una emoció bàsica que ens permet protegir-nos de les amenaces. La qüestió és, per tant, fins a quin punt el retrobament a les aules fet en condicions d'aïllament social no acabarà sent més contraproductiu que la situació que es vol pal·liar. Dependrà molt de com ho visqui l'entorn de cada alumne, però tanmateix és un aspecte que cal valorar amb tota la seva complexitat. Per compensar aquestes mancances s'ha posat de moda parlar d'una suposada "nova normalitat", però la manera que té el cervell de funcionar no canvia. S'adapta i ens adapta a l'entorn, i per tant segur que els alumnes s'hi adaptarien. Però tot té conseqüències. Si obliguem els infants i els adolescents a relacionar-se d'aquesta altra manera, com afectarà el seu desenvolupament cognitiu, el seu caràcter i el seu temperament? L'estrès i la por dificulten l'adquisició d'aprenentatges eficients i contribueixen a generar caràcters menys proactius i transformadors. És això el que volem? A més de considerar l'escola com un servei públic i de valorar la millor manera de disminuir la incidència de l'epidèmia, també hauríem de valorar l'efecte que un retrobament en condicions d'aïllament social estricte pot tenir en els infants i els adolescents. Potser és millor flexibilitzar el distanciament dins els centres educatius, enfortint el seguiment del seu estat de salut. Altrament les seves necessitats reals continuaran sent les grans oblidades d'aquesta crisi sanitària, i els pot acabar passant factura.